

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 11.

Lýsingarpur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Tirsdag hin 13. mars 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

TAD RIKJUR OG BRAKAR í tí sterka vinstraflakkinum á danska ríkisdegi. Longur tíðin liðir koma fleiri og fleiri vitnisburðir fram, sum bera prógv um at hitt danska fólkí ikki leingi afturat vil hava bindindi við hesum stýrisslag, sum vinstraflakkurin — og Andr. Sæmalsson og Effersøe, og høgna hava fyrri.

Eitt vinstraflað »Aarhus Amtstidende« noyddist fyrri stuttum at hýsa einari heldur hvassliga grein um hetta nútíðandi ríkisstýri. Greinin var skrivað av einum gomlum haldara av blaðnum, so ikki var gott at gera við — hon mátti koma í blaðið. Hann skivar, at einki ríkisstýrið er væl av landbúnaðar-fólkunum heilsað við stórrí og ljósari vónum og áliti, enn Mad-sen-Mygdaals. Nú hevur hetta ríkisstýri síðið í skjótt tvær ríkisdagssetur. Og hvat er úrslitið? Og so sigur maðurin frá, at í sínu heimbygd eru 8 garðar, »hvoraf de 7 er overprioriterede, medens den ottendes Besidder er meget velhavende. Men han er den eneste, der har faaet Skattelettelse, de andre har ikke blot faaet Lamperøg, men nye Byrder, f. Eks. ved Aager-terter fra deres Skatters Forfaldsdag til Betalingen«. At endanum sipar hann heldur harðliga til ríkisstýrið:

»Jeg tror derfor, at det er paa Tide, at vi menige Venstrevalgere minder vore Rigsdagsmænd om, naar vi en enkelt Gang kan faa dem i Tale i vore Valgforæninger, at nu er det snart paa Tide, at Løfterne indfries, ellers har vi ingen Brug for dem og vælger os andre, der vil virke for vore berettigede Krav og ikke nøjes med at give os gode Raad og store Løfter«.

Hetta er rein orð fyrri pengarnar, og ikki er at ivast í at tað skilið ella kanska rættari óskilið, sum um hetta mundi er valdandi í Danmørk, um stund vil hevna seg. Eyðsæð er, at soleiðis verður, tí um arbeiðs- og smáfólkí í Danmørk ikki vinnur nakrar sømdir (tað var heldur ikki vantandi) undir hesum vinstrastýrinum, so hevði tó landbúnaðarstandurin væntað sær aðrar sømdir enn tær ið vinnar eru, tað prógv var best greinin í »Aarhus Amtstidende«.

Hitt føroyska vinstraflaðið »Amtstidende« for Færøerne roynir eftir forimuni at káva útyvir hesa lemjing, sum vinstraflakkurin nú er úti fyrri, við at at visa á mangt annað, sum kann fáa lesararnar til at trúgva at hin sterka vinstraborgin er væl vard. Men tekur ein øll til, at vinstraflakkurin í Danmørk, sum sambandið bæði á ein og

annan hátt hevur styðjað nú í meiri enn 20 ár, man fara at fáa somu lagnu sum sambandið sjálvt: tað verður sett heilt út av spælinum.

Vinstra situr við stýrinum í Danmørk í kraft av tí styðju, sum teir »konservativu« vilja geva teimum. Torført hevur tað til dags verið at hildið hetta samarbeið gangandi og mangan hava teir konservativu noyðst at gingið frá sínum egnu hug-sjónum fyrri at »redda« vinstra-stýrið, og tað er eftir tí sum ætlast kann, bert ein tíðarspurningur, nær teir geva upp fyrri »bad job«.

Tó eru hesir báðir flokkar samdir í einum, og tað er at knæboyggja arbeiðarflakkin. Tað prógvast best eftir tí sum hevur verið hildið fram á fundi, har hin konservativu »forarin« Christmas-Møller, hevur borið fram uppskot til eitt nýtt punkt í felagsskráini: »At al politisk Kamp i dette Land, bør føres mod Socialismen«. »Dette kan kun ske gennem en Venstre-Konservativ Blok«.

Her slapp tað út.

Afturhaldsflakknir brýggja seg sekin um hvørt nakað verður gjørt ella ikki, bert teir kunnu verða mentir til at halda arbeiðarflakkin burtur, og helst rudda hann út. Nakað so ósmæðið er aldri sagt av limun av tí danska parlamentinum, sjálvt um vit altið hava vita at afturhaldið sum longest vildi forða tí arbeiðandi fólkunum í síni sigursgongd áfram.

Í hesum »kultur«-arbeiði verða afturhaldsmenninir styðjaðir av okkara ríkisdagsmonnum.

Tað brakar í vinstraflakkinum og tað sær út til brot millum teir og arvafindan høgna, men um somu tíð, so verður rópt út um landi, sjálvt um ikki her til við semjuni í mangar mátar, so eiga høgna og vinstra at halda »felles Fronte«, og forá hart strið móti javnaðarmonnum.

Tað man fara at verða hart hoyggj at draga, tí til tess er Javnaðararráðin ov væl botnfest í Danmørk. Og vinstra har og sambandið her eru í stórrí afturgongd — og vinnir aldri sín megnarsess aftir, hvørki har ella her.

Neistar.

Imóti hegni.

Maðurin hevði verið í kirkju; hevði har fingið sær ein blund og kemur nú heim.

Konan: Um hvat talaði prestur? Maðurin: Hm, hm — um syndina.

Konan: Hvat segði hann um hana?

Maðurin: Hm, hm, — hann var — var — hm — var imóti hegni.

Landmandsbanken

og
Føroya Banki.

Konsul Dethlef Thomsens Brev til Folketingets Landmandsbank-Udvalg.

Konsul Dethlef Thomsen har den 26. Februar d. A. tilsendt Folketingets saalydende Skrivelse:

Til Folketingets Landmandsbank-Udvalg.

Herved tillader jeg mig ærbødigt at henlede det ærede Udvalgs Opmærksomhed paa en Sag, der ganske vist er af ringe Betydning for Landmandsbanken selv og Statens pekuniære Interesser i Banken, men af stor samfundskonomisk Betydning for Færøerne og derigennem af politisk Betydning for hele Danmark.

Sagen drejer sig om Aktiekapitalen i Færøernes eneste Bank, »Føroya Banki«. Denne Aktiekapital andrager kun 300.000 Kr., og saa godt som hele Aktiemassen tilhører Landmandsbanken.

Naar der skal træffes endelige Dispositioner over de Værdier, der tilhører Landmandsbanken, bør der skabes Sikkerhed for, at disse Aktier i Færøernes eneste Bank bliver placerede paa en betryggende Maade.

Banken har faktisk Monopol paa Pengehandel og Kreditgivning paa Færøerne, og saaledes Haands- og Halsret over Erhvervene. Hvis Aktiekapitalen bliver købt af en fremmed Spekulant, der kun har Interesse af at tjene et godt Udbytte, vil det færøske Næringsliv blive prisgivet en ukontrollabel Vilkaarlighed, som kan blive til stor Skade for den færøske Samfundskonomi.

Om Føroya Bankis Virksomhed tillader jeg mig at anføre følgende: I de første Aar havde Banken ondt nok ved at forrente sine Midler. Den blev ledet efter de bedste traditionelle Principper. De færøske Erhverv, specielt Fiskeriet, blev anset for ikke at yde tilstrækkelig bankmæssig Sikkerhed, derfor blev de Sparekassemidler, som Færingerne betroede Banken, anbragte i solide danske Papirer, især Kreditforeningsobligationer. Men intet er sikkert i denne Verden. Det viste sig desværre, at Kreditforeningsobligationerne faldt til en Kurs af under 3/4 Papirkroner, altsaa under 1/2 Guld-kroner.

De Sparekassemidler, som Færingerne har anbragt i Føroya Banki, andrager ca. 2 Mill. Kroner. Det havde maaske været bedre, om disse færøske Sparekassemidler ikke var blevet sugtet ud af de færøske Erhverv. Den gamle færøske Skik at benytte Købmanden og Fiskerederen som Sparekasse og tillade ham at bruge disse Sparemidler til Indkøb, Vedligeholdelse og Driftskapital for Fiskeskibe er maaske videnskabelig set ganske forkastelig, men samfundskonomisk set alligevel det sundeste for det færøske Erhverv.

Nu søger Banken at forene Teori med Praxis. De færøske Sparekassemidler anbringes lovformeligt i solide danske Papirer, og disse deponeres i Landmandsbanken, som til Gengæld yder Føroya Banki en Kassekredit, der igen udlånes under saakaldte friere Former paa Færøerne. Hvis denne Omvej maaske ikke fuldt ud er i Overensstemmelse med danske Sparekasseregler, maa der virkelig laves særlige Sparekasseregler for Færøerne, ellers gaar de færøske Erhverv helt til Grunde — eller Færingerne trækker deres Sparemidler ud af Banken og bruger dem først og fremmest til direkte Støtte for de Foretagender, som er den første Betingelse for, at Færingerne overhovedet kan leve paa Færøerne.

Om Bankens daglige Drift skal jeg ikke udtale nogen Kritik. Der skumle undertiden over, at Banken giver et godt Udbytte til sine danske Aktionærer og vogter sig for enhver Risiko, samtidig med at de færøske Erhverv fører en hensynende Tilværelse og selv har maattet bære alle Tabene ved Svingningerne i den danske Kronens Værdi, uden at være Skyld deri og uden at deltage i Goderne ved Inflationen. Bankmæssig set bliver Banken sikkert udmærket administreret.

Naar der nu skal træffes Dispositioner over Anbringelsen af disse 300.000 Kr. Aktier i Føroya Banki, forekommer det mig, at Færingerne har et berettiget Krav paa selv at maatte købe disse Aktier til Pari Kurs. Bankens Virkemidler bestaar jo hovedsagelig i Færingerne's Sparemidler, ca. 2 Mill. Kroner, og hvis Aktierne nu har en højere Værdi end den paalydende, skyldes dette hovedsagelig Administrationen af de færøske Sparepenge samt hele Bankens Monopolstilling.

Disse Fordele bør ikke udelukkende komme Aktionærerne til gode. Føroya Banki har selvfølgelig hidtil været drevet hovedsagelig med Aktionærernes Interesser for Øje. Færingerne har ydet deres rigelige Tribut til Aktionærernes Fortjeneste i Form af Dividende, Reservefond etc., og de bør ikke nu yderligere betale en Ekstrapremie for Resultaterne af deres Ydelser.

Færingerne's Folketingsmand skal have udtalt, at Færingerne ikke har Raad til at købe disse 300.000 Kr. i Aktier. Dette turde dog være en Fejltagelse.

Færingerne har som sagt ca. 2 Mill. Kroner indestaaende som Sparekassemidler i Føroya Banki og desuden ca. 5 Mill. Kroner i Færø Amts Sparekasse. Færingerne behøver derfor kun at

Tandlæge BREND

traffes 11—5. Telf. 114.

opsige ca. 5 pCt. af disse Sparemidler for at have rigelig Dækning til Indkøb af de 300.000 Kr. Aktier i Føroya Banki.

Jeg er dog ganske klar over, at det vil medføre visse Ulemper, selv om der kun bliver opsagt 5 pCt. af Sparekassemidlerne. Og hvis Færingerne pludselig fandt paa at opsige alle deres Sparepenge i Føroya Banki, vilde Aktierne formentlig blive ganske værdiløse, men samtidig vilde de Virksomheder, der er afhængige af Banken, blive vanskeligt stillede.

Men Færingerne har altsaa ca. 7 Mill. Kroner staaende paa Sparekassetilkaar som hurtigt kan opsiges, og det vil derfor være en let Sag for dem at frigøre 300.000 Kr. til Indkøb af Føroya Bankis Aktier. Færingerne har derfor et berettiget Krav paa at blive hørt i denne Sag, og at faa Lejlighed til at købe Aktierne, hvis de vil.

Færingerne har hidtil paa en beundringsværdig Maade selv maattet klare Financieringen af deres Erhverv gennem de sidste Aars frygtelige Kriser, og de vil sikkert ogsaa sætte megen Pris paa selv at faa Lov til at raade over deres egen Bank.

Det er jo ogsaa ganske urimeligt, at et fremmed Aktieselskab skal have Lov til at monopolisere Ledelsen af de færøske Erhvervs Økonomi, blot ved at stille 300.000 Kr. til Disposition som Aktiekapital. En anden Sag vilde det være, hvis der virkelig kunde tilføres Færingerne den Bankkapital, som deres Erhverv tiltrenger og med Lethed kan forrente, og som de derfor samfundskonomisk set synes at have Krav paa.

Der er saa mange særlige Forhold, der gør sig gældende ved Udnyttelsen af Erhvervene deroppe, og det vil derfor altid være vanskeligt for Autoriteter udenfor Færøerne at administrere praktiske færøske Virksomheder. En vis Selvstændighed paa private, økonomiske Omraader kan jo heller ikke betragtes som noget revolutionært Forlangende.

Det vilde være meget ønskeligt, om der, samtidig med at der skaffes ny Kapital til Landmandsbanken, ogsaa kunde skaffes nogen Driftskapital til de færøske Erhverv. Det er jo hovedsagelig denne Kapitalnød i Forbindelse med mangelfuld Forstaaelse af Erhvervenes Udviklingsmuligheder, der skaber Misstemning paa Færøerne mod den danske Administration.

Færø Amts Sparekasse benytter hovedsagelig sine Indskudsmidler, ca. 5 Mill. Kr. færøske Sparepenge, til Laan i fast Ejendom. Der findes nemlig ingen Afdelinger af de danske Kreditforeninger paa Færøerne, heller ikke har Kongeriget Danmarks Hypotekbank udstrakt sin Virk-